

วิเคราะห์ภูมิอากาศในทวีปเอเชีย

นำพวลัย กิจรักษ์กุล*

บทคัดย่อ

ทวีปเอเชียมีน้ำนาล้อมรอบโดยทางเหนือเป็นมหาสมุทรอาร์กติก ทางตะวันออกเป็นมหาสมุทรแปซิฟิกและทะเลจีนใต้ ทางด้านใต้เป็นมหาสมุทรอินเดียและทางตะวันตกเป็นทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ทำให้บริเวณที่อยู่ชายฝั่งได้รับอิทธิพลจากทะเลจึงมีปริมาณฝนสูง ส่วนบริเวณที่อยู่ตอนกลางของทวีปเป็นพื้นแผ่นดินขนาดใหญ่และมีภูเขาเป็นแนวขวางกั้นทิศทางการทำให้ได้รับปริมาณฝนน้อย อากาศแห้งแล้ง นอกจากนี้บริเวณตอนเหนือของทวีปอยู่ในเขตละติจูดสูง มีผลทำให้ได้รับพลังงานความร้อนจากดวงอาทิตย์น้อย อุณหภูมิของอากาศลดลง ส่วนบริเวณที่อยู่ในเขตละติจูดต่ำได้รับพลังงานจากดวงอาทิตย์มากทำให้อุณหภูมิของอากาศสูง

ปัจจัยเกี่ยวกับทะเลและมหาสมุทร ที่ตั้งตามแนวละติจูด มีผลทำให้ภูมิอากาศในทวีปเอเชียมีความหลากหลายมาก โดยมีตั้งแต่เขตภูมิอากาศร้อน แห้งแล้ง อบอุ่นจนถึงภูมิอากาศแบบน้ำแข็ง และยังมีเขตภูมิอากาศย่อยที่ต่างกัน ในเขตภูมิอากาศที่กล่าวแล้ว ดังนั้นถ้าต้องการทราบว่ามีพื้นที่ใดมีเขตภูมิอากาศแบบใด ให้ใช้ข้อมูลอุณหภูมิและปริมาณฝนของสถานีตรวจอากาศเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ภูมิอากาศ

ทวีปเอเชียมีพื้นที่ประมาณ ๓๑,๗๔๐,๓๕๓ ตารางกิโลเมตร ถือว่าเป็นทวีปขนาดใหญ่เพราะที่ตั้งตามแนวละติจูดห่างกัน ๕๑°๓๐' คิดเป็นระยะทางประมาณ ๑๐,๑๕๖.๕ กิโลเมตร (ความห่าง ๑° ละติจูด ระยะทางประมาณ ๑๑๑ กิโลเมตร) โดยตั้งอยู่ระหว่างละติจูด ๑๐° ใต้ ที่เกาะปาลัว โรตี (Palau Roti) ในทะเลติมอร์ อยู่ใน

* รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เขตการปกครองของประเทศอินโดนีเซีย ถึงละติจูด $๘๐^{\circ} ๓๐'$ เหนือ ที่เกาะเซเวอร์นายา เซ็มลา (Savernaja Zemla) อยู่ในเขตการปกครองของประเทศรัสเซีย ส่วนที่ตั้งตามแนวลองจิจูดต่างกัน $๑๖๔'$ โดยอยู่ระหว่างลองจิจูด $๒๕^{\circ} ๔๐'$ ตะวันออก ที่เกาะกอคซีดา (Gokceada) ในทะเลเอเดรียติก อยู่ในเขตการปกครองของประเทศตุรกี ถึงลองจิจูด ๑๗๐° ตะวันตก ที่ปลายตะวันออกสุดบริเวณช่องแคบเบริง อยู่ในเขตการปกครองของประเทศรัสเซีย ผลจากการที่มีความห่างของละติจูดมากทำให้มีผลต่อความต่างของอุณหภูมิอากาศ (Strahler, ๑๙๖๙ : ๒๒๐) ในการแบ่งอุณหภูมิอากาศโดยพิจารณาจากละติจูดแบ่งเป็น ๓ บริเวณ คือ บริเวณพื้นที่อยู่ในเขตละติจูดต่ำระหว่าง $๒๓^{\circ} ๓๐'$ เหนือ ถึง $๒๓^{\circ} ๓๐'$ ใต้ เป็นบริเวณที่มีอากาศร้อน มีฤดูหนาวช่วงสั้นๆ (winterless climates) ส่วนบริเวณพื้นที่อยู่ระหว่างละติจูด $๒๓^{\circ} ๓๐'$ เหนือถึง $๖๖^{\circ} ๓๐'$ เหนือ เป็นบริเวณที่มีภูมิอากาศมีทั้งฤดูร้อนและฤดูหนาว จัดเป็นเขตภูมิอากาศอบอุ่นในเขตละติจูดกลาง (middle - latitude climates) สำหรับบริเวณที่อยู่ตั้งแต่ละติจูด $๖๖^{\circ} ๓๐'$ เหนือขึ้นไป เป็นบริเวณที่อากาศหนาว มีฤดูร้อนสั้นๆ (summerless climates)

นอกจากนี้การที่ทวีปเอเชียมีความต่างของละติจูดมากมีผลต่อความยาวนานของระยะเวลากลางวันและกลางคืนที่ต่างกัน คือ บริเวณที่อยู่เขตศูนย์สูตรความยาวนานของเวลากลางวันและกลางคืนเท่ากัน คือ มีเวลากลางวัน ๑๒ ชั่วโมงและมีเวลากลางคืน ๑๒ ชั่วโมง ส่วนบริเวณที่อยู่ละติจูดสูงขึ้นไปทางขั้วโลก ความยาวนานของเวลากลางวันและกลางคืนจะต่างกันมากขึ้นและจะต่างกันมากที่สุดบริเวณขั้วโลก โดยช่วงฤดูร้อนความยาวนานของเวลากลางวันมากกว่า ๑๒ ชั่วโมง และเวลากลางคืนน้อยกว่า ๑๒ ชั่วโมง ช่วงฤดูหนาวเวลากลางวันน้อยกว่า ๑๒ ชั่วโมงและเวลากลางคืนมากกว่า ๑๒ ชั่วโมง เรียกว่า ฤดูร้อนสว่างเร็วมืดช้า ส่วนฤดูหนาวสว่างช้ามืดเร็ว สำหรับในช่วงฤดูร้อนบริเวณละติจูด $๖๐^{\circ} ๓๐'$ เหนือถึงขั้วโลกเหนือ จะมีเวลากลางวันตลอด ๒๔ ชั่วโมง และในช่วงฤดูหนาวจะมีเวลากลางคืนตลอด ๒๔ ชั่วโมง

ส่วนที่ตั้งสัมพันธ์ของทวีปเอเชียกับพื้นที่โดยรอบที่เป็นน่านน้ำขนาดใหญ่ติดต่อกัน คือ ทางเหนือติดต่อมหาสมุทรอาร์กติก ทางตะวันออกติดต่อมหาสมุทร

แปซิฟิกและทะเลจีนใต้ ทางด้านใต้ติดต่อกับมหาสมุทรอินเดีย อ่าวเบงกอล ทะเลอาหรับ ทางตะวันตกติดต่อกับทะเลดำ ทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและทะเลแดง อิทธิพลของน้ำหน้า โดยเฉพาะกระแสน้ำ พายุหมุนเขตร้อน และลมมรสุม มีผลทำให้บริเวณที่ราบชายฝั่งทะเลของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้มีอากาศชุ่มชื้นและมีฝนตกในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม ซึ่งปริมาณฝนที่ตกในช่วงนี้สามารถใช้ประโยชน์เกี่ยวกับกิจกรรมทางด้านเกษตรกรรมรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถือว่าเป็นแหล่งอยู่อาศัยน้ำของทวีปเอเชีย รวมทั้งยังเป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลจากร่องความกดอากาศต่ำ (บริเวณที่เกิดการปะทะของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้กับลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ) บางที่เรียกว่า ร่องมรสุม หรือร่องฝนที่เคลื่อนอยู่ในเขตทรอปิก ร่องความกดอากาศต่ำนี้ยังเป็นปัจจัยกระตุ้นให้มีสภาวะที่จะเกิดพายุหมุนเขตร้อนในน้ำหน้าแถบมหาสมุทรแปซิฟิกเหนือ ทะเลจีนใต้ อ่าวเบงกอล มหาสมุทรอินเดียเคลื่อนเข้าสู่ภาคพื้นทวีป ทำให้พื้นที่ชายฝั่งทะเลของภูมิภาคแถบนี้เป็นบริเวณที่ได้รับปริมาณน้ำฝนทั้งจากลมมรสุม (ลมประจำ) และพายุหมุนเขตร้อน (ลมจร) แต่ถ้าพายุหมุนเขตร้อนมีความรุนแรงมาก ความเร็วลมสูงสุดใกล้ศูนย์กลางมากกว่า ๖๑ กิโลเมตรต่อชั่วโมง จะมีผลต่อสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีพายุลมแรง ลมกระโชก ฝนตกหนักเป็นบริเวณกว้าง ซึ่งอาจทำให้เกิดภัยธรรมชาติ ได้แก่ วาตภัย อุทกภัย รวมทั้งอาจเกิดแผ่นดินถล่ม น้ำท่วมฉับพลัน โดยเฉพาะบริเวณด้านตะวันออกเฉียงใต้ของจีน ฟิลิปปินส์ เวียดนาม จะได้รับพายุหมุนเขตร้อนโดยตรง บางประเทศได้รับอิทธิพลจากพายุหมุนเขตร้อนที่มีความเร็วลมสูงสุดใกล้ศูนย์กลางน้อยกว่า ๖๑ กิโลเมตรต่อชั่วโมง ความรุนแรงของพายุจะน้อยลง ส่วนมากจะได้รับปริมาณน้ำฝนสูงซึ่งปริมาณน้ำฝนนี้ช่วยเพิ่มปริมาณน้ำฝนประจำปีของประเทศต่างๆ เช่น ประเทศลาว ไทย พม่า ทำให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านเกษตรกรรม รวมทั้งเพิ่มปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำ และเขื่อนต่างๆ ได้มากขึ้น

บริเวณชายฝั่งทะเลทางด้านเหนือของทวีปเอเชียที่อยู่ในเขตละติจูดสูง อากาศหนาวเย็นมาก โดยเฉพาะในฤดูหนาวพื้นดินปกคลุมไปด้วยน้ำแข็งและพื้นน้ำไม่สามารถ

ใช้ประโยชน์ได้เพราะเป็นน้ำแข็ง สำหรับพื้นที่ตอนกลางและตะวันตกของทวีปเป็นพื้นที่ที่อยู่ตอนในห่างไกลจากทะเลและอยู่ด้านหลังของเทือกเขาขนาดใหญ่ที่มีแนวยาวติดต่อกัน ได้แก่ เทือกเขามาลัย เทือกเขาฮินดูกูช และกลุ่มเทือกเขาในภูมิภาคเอเชียตะวันตก พื้นที่ดังกล่าวมีอากาศร้อนและแห้งแล้ง บางบริเวณเป็นทะเลทรายและกึ่งทะเลทราย

จากเหตุและผลดังกล่าวที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ที่ตั้งสัมพัทธ์ ลักษณะภูมิประเทศ และขนาดของพื้นที่ทวีป มีผลทำให้ทวีปเอเชียมีภูมิอากาศแตกต่างกันอย่างมากตั้งแต่อากาศร้อนชื้น ร้อนแห้งแล้ง อบอุ่นจนกระทั่งอากาศหนาวเย็น ซึ่งเป็นการกล่าวถึงภูมิอากาศในภาพรวมกว้าง แต่การจะกำหนดให้แน่ชัดว่าพื้นที่ใดของทวีปเอเชียมีภูมิอากาศแบบใดควรจะได้มีการศึกษาในรายละเอียดต่อไป

การแบ่งเขตภูมิอากาศในทวีปเอเชีย

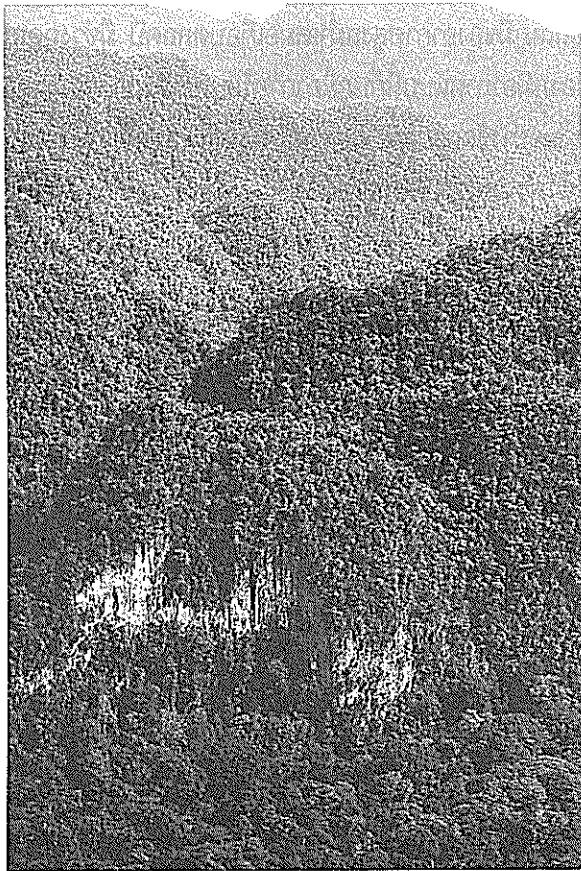
การแบ่งเขตภูมิอากาศในทวีปเอเชียที่ศึกษาคั้งนี้ใช้วิธีการแบ่งเขตภูมิอากาศของ ดร. วลาดิเมียร์ คอปเปน (Dr. Wladimir Koppén) ที่แบ่งเขตภูมิอากาศโลกและมีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา คือ อุณหภูมิและปริมาณฝน แบ่งเป็นเขตภูมิอากาศหลัก ๕ เขตใหญ่ กำหนดให้ใช้ตัวอักษรตัวแรกเป็นตัวพิมพ์ใหญ่ และแบ่งเขตภูมิอากาศย่อยใช้ตัวอักษรตามเป็นตัวที่สองกับตัวที่สาม จากการแบ่งดังกล่าวเมื่อนำตัวอักษรที่วิเคราะห์มารวมกันจะเป็นเขตภูมิอากาศแบบต่างๆ ที่อธิบายเกี่ยวกับอุณหภูมิและปริมาณฝน ซึ่งในการศึกษาจะกล่าวเฉพาะในส่วนของทวีปเอเชีย ดังนี้

ภูมิอากาศแบบ A (Tropical climates : เขตภูมิอากาศร้อน) อุณหภูมิเฉลี่ยของเดือนที่หนาวที่สุดสูงกว่า ๑๘° ซ. (๖๔.๔° ฟ.) เขตภูมิอากาศนี้มีฤดูหนาวสั้นๆ

ภูมิอากาศแบบ Af (Tropical rainforest climate) ภูมิอากาศแบบป่าฝนเมืองร้อน ลักษณะอากาศโดยทั่วไปอุณหภูมิสูงสม่ำเสมอตลอดปี อยู่บริเวณละติจูด ๕° - ๑๐° เหนือ ถึง ๕° - ๑๐° ใต้ เป็นบริเวณที่ได้รับแสงอาทิตย์ตลอดปี ระยะเวลากลางวันและกลางคืนเกือบเท่ากันทุกเดือน อุณหภูมิเฉลี่ยทุกเดือนมักจะสูงกว่า ๒๗° ซ. ความ

แตกต่างของอุณหภูมิไม่เกิน 2° - 3° ซ. การกระจายของปริมาณฝนสม่ำเสมอตลอดปี ไม่มีระยะเวลาที่แห้งแล้งชัดเจน ฝนตกทุกเดือนมากกว่า ๖๐ มิลลิเมตร (๒.๔ นิ้ว) พืชพันธุ์ธรรมชาติจะเป็นป่าดงดิบ บริเวณที่พบคือ ประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และชายฝั่งตะวันตกของศรีลังกา เป็นต้น

ภูมิอากาศแบบ Am (Tropical monsoon climate) ภูมิอากาศแบบมรสุม อุณหภูมิของอากาศสูงสม่ำเสมอตลอดปี ความต่างของอุณหภูมิล้วนมากไม่เกิน 3° ซ.

ป่าดงดิบในเขตภูมิอากาศแบบป่าฝนเมืองร้อน

ปริมาณฝนรวมตลอดปีจะมากกว่าภูมิอากาศแบบ Af แต่ฝนตกไม่กระจายสม่ำเสมอตลอดปี มีบางช่วงอย่างน้อย ๑ เดือนที่ฝนน้อยกว่า ๖๐ มิลลิเมตร ช่วงที่ฝนตกหนักจะอยู่ในช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุม ส่วนใหญ่จะเป็นลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พืชพันธุ์ธรรมชาติจะเป็นป่าดงดิบเช่นเดียวกับภูมิอากาศแบบ Af บริเวณที่พบคือ ภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย ฟิลิปปินส์ ชายฝั่งตะวันตกของพม่า และบริเวณตะวันตกเฉียงใต้ของคาบสมุทรมอินเดีย เป็นต้น

ภูมิอากาศแบบ Aw (Tropical savanna หรือ Savanna climate) ภูมิอากาศแบบสะวันนา อุณหภูมิของอากาศสูงสม่ำเสมอเกือบตลอดปี มีช่วงฤดูหนาวสั้นๆ ส่วนความแตกต่างของภูมิอากาศแบบนี้กับภูมิอากาศร้อนเขตร้อน อยู่ในช่วงฤดูฝนกับฤดูหนาวมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยฝนตกหนักจะอยู่ในช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ส่วนฤดูหนาวอากาศแห้ง ฝนน้อยเพราะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดมาจากตอนในของภาคพื้นทวีปเอเชีย พืชพันธุ์ธรรมชาติเป็น

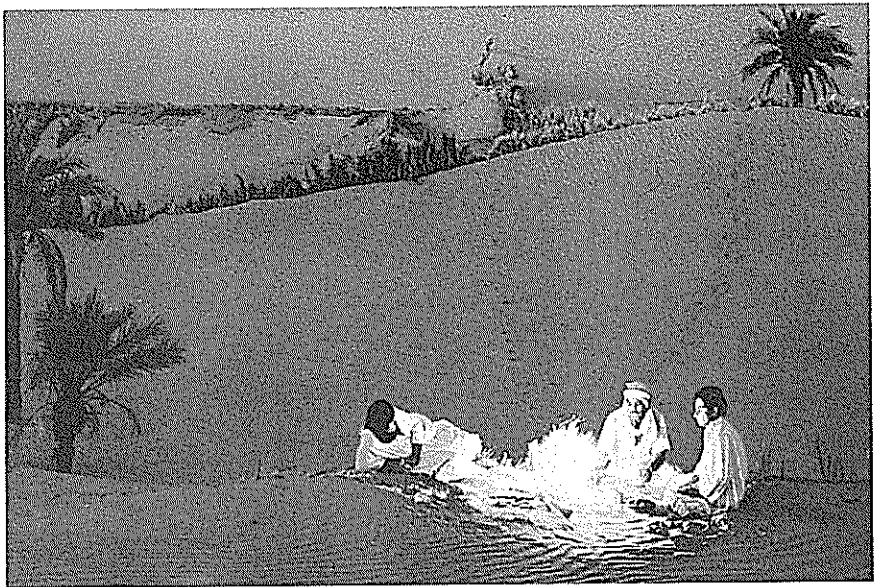

ป่าสะวันนาในเขตภูมิอากาศแบบสะวันนา

ป่าเบญจพรรณ ป่าสะวันนา บริเวณที่พบอยู่ระหว่างละติจูด ๕° - ๒๕° เหนือ ได้แก่ ภูมิภาคพื้นทวีปส่วนใหญ่ของคาบสมุทรอินโดจีนต่อไปยังตะวันออกเฉียงเหนือของพม่า ชายฝั่งของคาบสมุทรอินเดีย บริเวณด้านตะวันออกและตอนเหนือของศรีลังกา เป็นต้น

ภูมิอากาศแบบ B (Dry climates : เขตภูมิอากาศแห้งแล้ง) อากาศโดยทั่วไปร้อนและแห้งแล้ง การระเหยมากกว่าปริมาณฝนที่ได้รับตลอดปี ทำให้แหล่งน้ำที่เป็นต้นน้ำลำธารขาดน้ำ

ภูมิอากาศแบบ BSh และ BWh ภูมิอากาศแห้งแล้งแบบกึ่งทะเลทรายและแห้งแล้งแบบทะเลทรายบริเวณละติจูดต่ำประมาณละติจูด ๑๕° - ๓๐° หรือ ๓๕° เหนือ ลักษณะโดยทั่วไปอากาศร้อนและแห้งแล้ง เพราะเป็นบริเวณที่อากาศเคลื่อนจากบรรยากาศบริเวณที่สูงไหลลงมายังผิวโลก ทำให้ความกดอากาศสูงขึ้น ความชื้นในอากาศน้อย ท้องฟ้าโปร่ง ฝนที่ตกส่วนใหญ่เป็นฝนแบบพายุความร้อนโดยตกเป็นบริเวณแคบๆ ประมาณปีละ ๑ - ๒ ครั้ง ในเขตทะเลทรายปริมาณฝนตกน้อยกว่า ๒๕๐ มิลลิเมตร

การก่อกองไฟเวลากลางคืนเพื่อความอบอุ่นในเขตทะเลทราย

(๑๐ นิ้ว) แต่ถ้าอยู่ตอนกลางของทวีปเอเชียปริมาณฝนจะน้อยกว่านี้ ส่วนบริเวณที่อยู่รอบๆ ภูมิภาคแบบทะเลทรายจะเป็นภูมิภาคแบบกึ่งทะเลทราย ส่วนใหญ่ปริมาณฝนจะมากขึ้น โดยมีปริมาณฝน ๒๕๐ - ๕๐๐ มิลลิเมตร (๑๐ - ๒๐ นิ้ว) แต่บางปีอาจมีฝนน้อยเช่นเดียวกับภูมิภาคแบบทะเลทราย ความแตกต่างของอุณหภูมิประจำวันค่อนข้างสูงเนื่องจากกลางวันได้รับแสงอาทิตย์โดยตรงทำให้อากาศร้อนและร้อนอย่างรวดเร็ว ส่วนกลางคืนพื้นดินคายความร้อนสู่บรรยากาศได้รวดเร็ว ทำให้อากาศเย็นเร็วและเย็นมาก ความแตกต่างของอุณหภูมิประจำวันประมาณ 17° - 22° ซ. บางครั้งผู้เดินทางในทะเลทรายมักจะก่อกองไฟในเวลากลางคืนเพื่อให้ความอบอุ่น บริเวณที่พบคือ ตอนกลางของคาบสมุทรอินเดีย ปากีสถาน อัฟกานิสถาน อิหร่าน อิรัก ประเทศต่างๆ ในคาบสมุทรอาหรับ เป็นต้น

ภูมิภาคแบบ BSk และ BWk ภูมิภาคแห้งแล้งแบบกึ่งทะเลทรายและแห้งแล้งแบบทะเลทรายบริเวณละติจูดสูงประมาณละติจูด 30° - 40° หรือ 45° เหนือ

การเลี้ยงแกะในเขตภูมิภาคแบบกึ่งทะเลทราย

ลักษณะอากาศโดยทั่วไปร้อนและแห้งแล้ง ในฤดูร้อนอากาศร้อนจัดและฤดูหนาวอากาศเย็นจัด ความแตกต่างระหว่างฤดูร้อนและฤดูหนาวมีมาก ช่วงฤดูหนาวอาจมีหิมะตก และฤดูร้อนมีฝนตกแต่ปริมาณน้อยเช่นเดียวกับเขตละติจูดต่ำ บริเวณที่พบอยู่ตอนกลางของทวีปเอเชียที่ห่างไกลจากมหาสมุทร บางบริเวณมีภูเขาหรือที่ราบสูงล้อมรอบทำให้มวลอากาศขึ้นจากทะเลเข้าไปไม่ถึง ได้แก่ พื้นที่ตอนในของประเทศจีน มองโกเลีย คาซัคสถาน อุซเบกิสถาน เติร์กเมนิสถาน และตอนกลางของตุรกี เป็นต้น

การนำหิมะมาใช้ประโยชน์แทนน้ำจืดในเขตอากาศแห้งแล้ง

ภูมิอากาศแบบ C (Warm temperate climates : เขตภูมิอากาศอบอุ่น)
อุณหภูมิเฉลี่ยเดือนที่หนาวที่สุดต่ำกว่า ๑๘° ซ. (๖๔.๔° ฟ.) แต่สูงกว่า -๓° ซ. (๒๖.๖° ฟ.)
และอุณหภูมิเฉลี่ยเดือนที่ร้อนที่สุดสูงกว่า ๑๐° ซ. (๕๐° ฟ.) เขตภูมิอากาศนี้มีทั้งฤดูร้อนและฤดูหนาว

ภูมิอากาศแบบ Cf (Humid subtropic climate) ภูมิอากาศแบบอบอุ่น

ชุ่มชื้น อยู่ประมาณละติจูด 25° - 35° เหนือ ได้รับอิทธิพลจากมวลอากาศร้อนชื้นจากมหาสมุทรทำให้มีปริมาณฝนกระจายทุกเดือนไม่น้อยกว่า ๓๐ มิลลิเมตร (๑.๒ นิ้ว) และปริมาณฝนจะตกมากในช่วงฤดูร้อน บริเวณที่พบบ่อยทางชายฝั่งทะเลทางตะวันออกของจีน ญี่ปุ่น และตอนใต้ของเกาหลีใต้ เป็นต้น

ภูมิอากาศแบบ Cw (Subtropical wet - dry climate) ภูมิอากาศอบอุ่นชุ่มชื้น - แห้งแล้ง ฤดูร้อนมีฝนตกเพราะได้รับอิทธิพลจากหย่อมความกดอากาศสูงในมหาสมุทรอินเดีย ส่วนฤดูหนาวอากาศแห้งแล้งเพราะได้รับอิทธิพลจากหย่อมความกดอากาศสูงตอนในของประเทศจีน ทำให้อากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง บริเวณที่พบคือที่ราบตอนเหนือของประเทศอินเดีย ตอนเหนือของพม่า และตอนใต้ของจีน เป็นต้น

ภูมิอากาศแบบ Cs (Mediterranean climate) ภูมิอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน เป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลจากลมตะวันตกทำให้อากาศอบอุ่นและชุ่มชื้น โดยมีฝนตกในช่วงฤดูหนาว บางครั้งอาจมีหิมะตก ช่วงฤดูร้อนอากาศแห้งแล้ง บริเวณที่พบคือ ชายฝั่งตะวันตกของทวีปเอเชียประมาณละติจูด 30° - 45° เหนือ โดยเฉพาะประเทศที่อยู่ติดกับทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ได้แก่ ชายฝั่งทะเลของตุรกี ซีเรีย เลบานอน และอิสราเอล เป็นต้น

เขตภูมิอากาศแบบ C นอกจากจะแบ่งเป็นเขตภูมิอากาศย่อยอักษรตามตัวที่สองดังกล่าวโดยใช้เกณฑ์เกี่ยวกับปริมาณฝน ยังแบ่งเขตภูมิอากาศย่อยอักษรตามตัวที่สามโดยใช้เกณฑ์เกี่ยวกับอุณหภูมิเดือนที่ร้อนที่สุดและเดือนที่หนาวที่สุดด้วย

ภูมิอากาศแบบ D (Cold climates : เขตภูมิอากาศหนาว) อุณหภูมิเฉลี่ยเดือนที่หนาวที่สุดต่ำกว่า -3° ซ. (๒๖.๖° ฟ.) และอุณหภูมิเฉลี่ยเดือนที่ร้อนที่สุดสูงกว่า ๑๐° ซ. (๕๐° ฟ.)

ภูมิอากาศแบบ Df ภูมิอากาศหนาวและชุ่มชื้นตลอดปี ปริมาณฝนกระจายตลอดปีทุกเดือนมีฝนไม่น้อยกว่า ๓๐ มิลลิเมตร (๑.๒ นิ้ว) ฤดูร้อนอุณหภูมิแตกต่างกัน

กันระหว่างบริเวณชายฝั่งทะเลกับบริเวณที่อยู่ภายในทวีป โดยบริเวณที่อยู่ใกล้ชายฝั่งทะเลอุณหภูมิจะสูงและมีระยะเวลานานกว่าบริเวณที่อยู่ภายในทวีป บริเวณที่พบคือ บริเวณชายฝั่งทะเลตั้งแต่ละติจูดที่ 40° - 60° เหนือ ได้แก่ หมู่เกาะตอนเหนือของญี่ปุ่น ด้านตะวันออกของไซบีเรีย เป็นต้น

ภูมิอากาศแบบ Dw ภูมิอากาศหนาวและแห้งแล้งในฤดูหนาว ช่วงฤดูร้อนมีระยะเวลานาน อุณหภูมิของอากาศสูงและมีฝนตก ระยะเวลากว่าครึ่งปีปกคลุมประมาณ ๑๕๐ - ๑๘๐ วัน บริเวณที่พบอยู่ตั้งแต่ละติจูด 40° - 60° เหนือ ส่วนมากไม่ค่อยได้รับอิทธิพลจากทะเล ได้แก่ บริเวณตอนเหนือของเกาหลีเหนือ ตะวันออกของแมนจูเรีย และตอนกลางของไซบีเรีย เป็นต้น

เขตภูมิอากาศแบบ D นอกจากจะแบ่งเป็นเขตภูมิอากาศย่อยอักษรตามตัวที่ส่งดังกล่าวโดยใช้เกณฑ์เกี่ยวกับปริมาณฝน ยังแบ่งเขตภูมิอากาศย่อยอักษรตามตัวที่สามโดยใช้เกณฑ์เกี่ยวกับอุณหภูมิเดือนที่ร้อนที่สุดและเดือนที่หนาวที่สุด เช่นเดียวกับเขตภูมิอากาศแบบ C

ภูมิอากาศแบบ E (Ice climates : เขตภูมิอากาศแบบน้ำแข็ง) อุณหภูมิเฉลี่ยเดือนที่ร้อนที่สุดต่ำกว่า 10° ซ. (50° ฟ.) กล่าวได้ว่าเขตภูมิอากาศนี้ไม่มีฤดูร้อน

ภูมิอากาศแบบ ET (Tundra climate) ภูมิอากาศแบบทุนดรา เป็นบริเวณที่อยู่ตั้งแต่ละติจูด 60° เหนือขึ้นไป อุณหภูมิเฉลี่ยช่วงเดือนที่ร้อนที่สุดต่ำกว่า 10° ซ. (50° ฟ.) แต่สูงกว่า 0° ซ. (32° ฟ.) ฤดูหนาวมีหิมะปกคลุมทั่วไป ส่วนฤดูร้อนมีหิมะละลายอากาศอุ่นขึ้นจะมีพืชพันธุ์ธรรมชาติประเภทหญ้าสั้นๆ ตะไคร่น้ำ และมอสปกคลุมอยู่ บริเวณที่พบคือ พื้นที่ส่วนใหญ่ของไซบีเรีย ได้แก่ บริเวณที่สูง บริเวณชายฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือ บริเวณตะวันออก และชายฝั่งทางตอนเหนือของไซบีเรีย เป็นต้น

ภูมิอากาศแบบ EF (Polar climate) ภูมิอากาศแบบขั้วโลก ไม่พบในทวีปเอเชีย

ตะไคร่น้ำปกคลุมอยู่ทั่วไปในช่วงฤดูร้อน เขตภูมิอากาศแบบทุนทรา

วิเคราะห์ภูมิอากาศในทวีปเอเชีย

ภูมิอากาศที่เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้วิธีที่ ดร.วาลดีเมียร์ คอปเปน แบ่งภูมิอากาศโลกออกเป็นภูมิอากาศหลักเขตใหญ่ คือ A, B, C, D, E และแบ่งภูมิอากาศย่อยเพื่อใช้อธิบายภูมิอากาศเขตใหญ่ให้มีความถูกต้องกับสภาพพื้นที่ โดยนำข้อมูลเกี่ยวกับอุณหภูมิและปริมาณฝนของสถานีตรวจอากาศมาวิเคราะห์ภูมิอากาศ ดังนี้

๑. วิเคราะห์เขตภูมิอากาศหลักแบบ A, C, D, E

๑.๑ เขตภูมิอากาศหลักอักษรตัวแรก พิจารณาจากอุณหภูมิเฉลี่ยเดือนที่ร้อนที่สุดและเดือนที่หนาวที่สุดในตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ เปรียบเทียบอุณหภูมิของเขตภูมิอากาศหลักอักษรตัวแรก

เขตภูมิอากาศหลัก แบบ อุณหภูมิเฉลี่ย	A	C	D	E
อุณหภูมิเฉลี่ย เดือนที่หนาวที่สุด	สูงกว่า ๑๘° ซ. (๖๔.๔° ฟ.)	ต่ำกว่า ๑๘° ซ. แต่สูงกว่า -๓° ซ. (๒๖.๖° ฟ.)	ต่ำกว่า -๓° ซ. (๒๖.๖° ฟ.)	-
อุณหภูมิเฉลี่ย เดือนที่ร้อนที่สุด	-	สูงกว่า ๑๐° ซ. (๕๐° ฟ.)	สูงกว่า ๑๐° ซ. (๕๐° ฟ.)	ต่ำกว่า ๑๐° ซ. (๕๐° ฟ.)

จากตารางที่ ๑ นำข้อมูลเกี่ยวกับอุณหภูมิเดือนที่ร้อนที่สุดและเดือนที่หนาวที่สุดของสถานีตรวจอากาศมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในตาราง จะทราบว่าเป็นเขตภูมิอากาศหลักแบบ **A, C, D** หรือ **E** แบบใดแบบหนึ่ง

๑.๒ ภูมิอากาศย่อยอักษรตามตัวที่สอง สำหรับวิเคราะห์เขตภูมิอากาศหลักแบบ **A, C, D, E**

๑.๒.๑ ภูมิอากาศย่อยในเขตภูมิอากาศหลักแบบ **A, C, D** พิจารณาจากปริมาณฝนของสถานีตรวจอากาศในตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ เปรียบเทียบปริมาณฝนของภูมิภาคย่อยอักษรตามตัวที่สอง

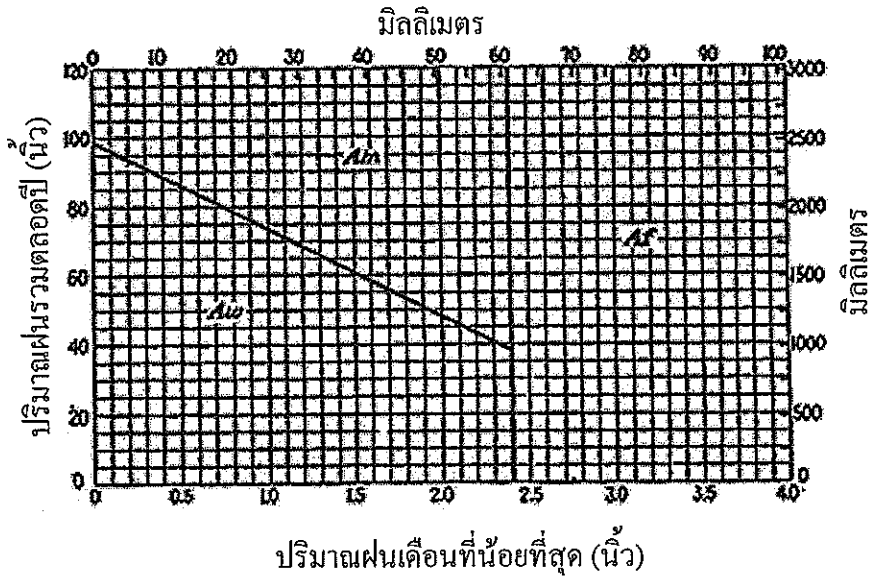
เขตภูมิภาคหลัก ภูมิภาคย่อย	A	C	D
f	ฝนเดือนที่น้อยที่สุด มากกว่า ๖๐ มิลลิเมตร (๒.๔ นิ้ว)	ฝนเดือนที่น้อยที่สุด มากกว่า ๓๐ มิลลิเมตร (๑.๒ นิ้ว)	ฝนเดือนที่น้อยที่สุด มากกว่า ๓๐ มิลลิเมตร (๑.๒ นิ้ว)
m	ช่วง ๑ - ๒ เดือน ฝน น้อยกว่า ๖๐ มิลลิเมตร	-	-
w	ช่วง ๑ - ๔ เดือน ฝน น้อยกว่า ๖๐ มิลลิเมตร	ฝนมากในฤดูร้อน และแห้งแล้งในฤดูหนาว	ฝนมากในฤดูร้อน และแห้งแล้งในฤดูหนาว
s	-	ฝนมากในฤดูหนาว และแห้งแล้งในฤดูร้อน	-

จากตารางที่ ๒ นำปริมาณฝนของสถานีตรวจอากาศมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์
ในตาราง จะทราบว่าเป็นอักษรตามตัวที่สองตัวใด จากนั้นนำไปรวมกับเขตภูมิภาคหลัก
ในข้อ ๑.๑ เป็นเขตภูมิภาคที่ขยายด้วยความชื้น เพราะใช้ทั้งอุณหภูมิและปริมาณฝน
มาประกอบกัน เช่น ภูมิภาคแบบ Af, Am, Aw, Cf, Cw, Cs, Df, หรือ Dw

นอกจากการใช้ตารางดังกล่าวแล้วยังมีวิธีอื่นที่วิเคราะห์ภูมิภาคย่อยอักษร
ตามตัวที่สอง ดังนี้

- ๑) เขตภูมิภาคหลักแบบ A มีวิธีการวิเคราะห์อีก ๒ วิธี คือ
 - ก. ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณฝนในตารางที่ ๓

ตารางที่ ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณฝนเดือนที่น้อยที่สุดกับฝนรวมตลอดปี

ที่มา : Haurwitz, 1944 : 119

จากตารางที่ ๓ นำปริมาณฝนเดือนที่น้อยที่สุดพล็อต (plot) ตามตัวเลขแกนนอน ส่วนปริมาณฝนรวมตลอดปีพล็อตตามตัวเลขแกนตั้ง ผลของการพล็อตข้อมูลดังกล่าวจะได้ความสัมพันธ์ของปริมาณฝนที่จุดๆ หนึ่งอยู่ในพื้นที่ของภูมิอากาศย่อยเขตร้อน เช่น ภูมิอากาศแบบ Af, Am, หรือ Aw

ข. สูตรวิเคราะห์ภูมิอากาศแบบ Am หรือ Aw ภูมิอากาศดังกล่าวมีลักษณะคล้ายกัน คือ ปริมาณฝนบางเดือนน้อยกว่า ๒.๕ นิ้ว ดังนั้นการจะสรุปว่าเป็นภูมิอากาศย่อยแบบใด ใช้สูตร

$$\text{สูตร } a = 3.94 - \frac{r}{25}$$

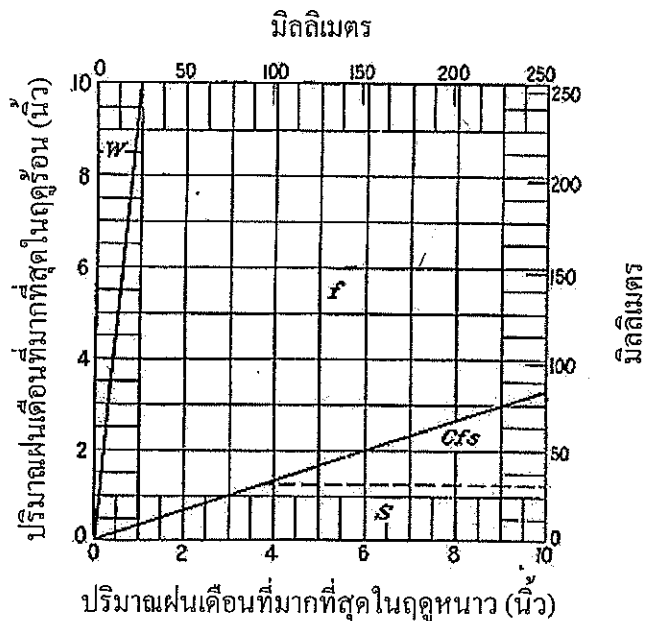
ที่มา : Haurwitz, 1944 : 120

การแทนค่า a คือ ค่าวิเคราะห์ภูมิอากาศแบบ Am หรือ Aw
 r คือ ฝนรวมตลอดปี (หน่วยเป็นนิ้ว)

ผลของค่า a ที่คำนวณได้จากสูตร ให้นำไปเปรียบเทียบกับปริมาณฝนเดือนที่น้อยที่สุดของสถานีตรวจอากาศ ถ้าค่า a มีค่าน้อยกว่าปริมาณฝนเดือนที่น้อยที่สุดของสถานีตรวจอากาศจะเป็นภูมิอากาศแบบ Am หรือ ถ้าค่า a มีค่ามากกว่าปริมาณฝนเดือนที่น้อยที่สุดจะเป็นภูมิอากาศแบบ Aw

๒) เขตภูมิอากาศหลักแบบ C และ D มีวิธีการวิเคราะห์ภูมิอากาศย่อยโดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณฝนเดือนที่มากที่สุดในแต่ละฤดูกาลในตารางที่ ๔

ตารางที่ ๔ ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณฝนเดือนที่มากที่สุดในฤดูหนาวและฤดูร้อน

จากตารางที่ ๔ นำปริมาณฝนเดือนที่มากที่สุดในฤดูหนาวพล็อตตามตัวเลขแกนนอน ส่วนปริมาณฝนเดือนที่มากที่สุดในฤดูร้อนพล็อตตามตัวเลขแกนตั้ง ผลการพล็อตข้อมูลจะได้ความสัมพันธ์ของปริมาณฝนที่จุดๆ หนึ่งอยู่ในพื้นที่ของภูมิภาคย่อยเขตภูมิภาคหลัก C หรือ D เช่น ภูมิภาคแบบ Cf, Cw, Cs, Df, หรือ Dw

๑.๒.๒ ภูมิภาคย่อยในเขตภูมิภาคหลักแบบ E พิจารณาจากอุณหภูมิเฉลี่ยประจำเดือนของสถานีตรวจอากาศในตารางที่ ๕

ตารางที่ ๕ เปรียบเทียบอุณหภูมิของภูมิภาคย่อยอักษรตามตัวที่สอง

เขตภูมิภาคหลัก ภูมิภาคย่อย	แบบ	E
T		อุณหภูมิเฉลี่ยเดือนที่ร้อนที่สุดต่ำกว่า 10° ซ. (50° ฟ.) แต่สูงกว่า 0° ซ. (32° ฟ.)
F		อุณหภูมิเดือนที่ร้อนที่สุดต่ำกว่า 0° ซ. (32° ฟ.)

จากตารางที่ ๕ นำอุณหภูมิเฉลี่ยเดือนที่ร้อนที่สุดของสถานีตรวจอากาศมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในตาราง จะทราบว่า เป็นอักษรตามตัวที่สองตัวใด จากนั้นนำไปรวมกับเขตภูมิภาคหลักในข้อ ๑.๑ เป็นภูมิภาคที่ขยายด้วยอุณหภูมิเฉลี่ยเดือนที่ร้อนที่สุด โดยเป็นภูมิภาคแบบ ET หรือ EF

๑.๓ ภูมิภาคย่อยอักษรตามตัวที่สาม สำหรับเขตภูมิภาคหลักแบบ C และ D พิจารณาจากอุณหภูมิเฉลี่ยประจำเดือนของสถานีตรวจอากาศในตารางที่ ๖

ตารางที่ ๖ เปรียบเทียบอุณหภูมิของภูมิภาคย่อยอักษรตามตัวที่สาม

เขตภูมิภาคหลัก ภูมิภาคย่อย	แบบ	C	D
a		อุณหภูมิเฉลี่ยเดือนที่ร้อนที่สุด สูงกว่า ๒๒° ซ.	อุณหภูมิเฉลี่ยเดือนที่ร้อนที่สุด สูงกว่า ๒๒° ซ.
b		อุณหภูมิเฉลี่ยเดือนที่ร้อนที่สุด ต่ำกว่า ๒๒° ซ.	อุณหภูมิเฉลี่ยเดือนที่ร้อนที่สุด ต่ำกว่า ๒๒° ซ.
c		๑-๓ เดือนอุณหภูมิเฉลี่ย สูงกว่า ๑๐° ซ. และอุณหภูมิเฉลี่ย เดือนที่หนาวที่สุด สูงกว่า -๓๘° ซ.	๑-๓ เดือนอุณหภูมิเฉลี่ย สูงกว่า ๑๐° ซ. และอุณหภูมิเฉลี่ย เดือนที่หนาวที่สุด สูงกว่า -๓๘° ซ.
d		-	อุณหภูมิเฉลี่ยเดือนที่หนาว ที่สุดต่ำกว่า -๓๘° ซ.

จากตารางที่ ๖ นำอุณหภูมิเฉลี่ยเดือนที่ร้อนที่สุดและเดือนที่หนาวที่สุดของ
สถานีตรวจอากาศมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในตาราง จะทราบว่าเป็นอักษรตามตัวที่สาม
ตัวใด จากนั้นนำไปรวมกับเขตภูมิภาคในข้อ ๑.๒.๑ จะได้ภูมิภาคที่ขยายด้วย
อุณหภูมิเฉลี่ยเดือนที่ร้อนที่สุดและเดือนที่หนาวที่สุด เช่น ภูมิภาคแบบ Cfa, Cfb,
Cwa, Csa, Dfc, Dwc เป็นต้น

๒. วิเคราะห์เขตภูมิภาคหลักแบบ B

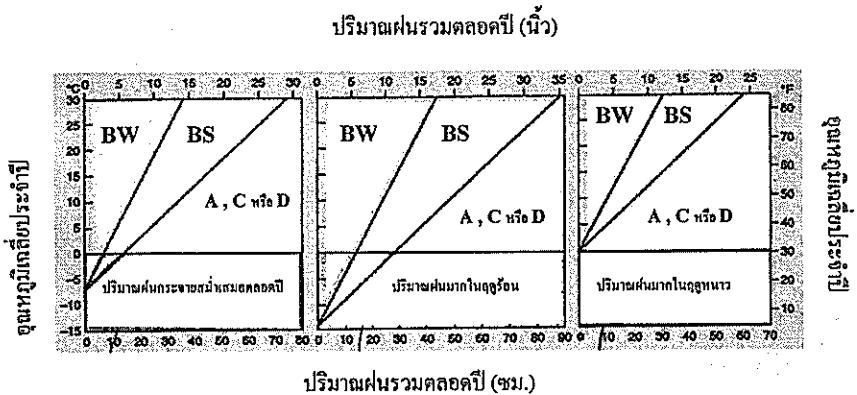
๒.๑ เขตภูมิภาคหลักอักษรตัวแรก พิจารณาจากอุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ใน
เกณฑ์สูงและปริมาณฝนแต่ละเดือนน้อย มีผลไปถึงปริมาณฝนรวมตลอดปี (ฝนประจำ
ปี) น้อยด้วย พอสรุปได้ว่าเป็นเขตภูมิภาคหลักแบบ B

๒.๒ ภูมิภาคย่อยอักษรตามตัวที่สอง มีวิธีการวิเคราะห์ ๒ วิธี คือ

๒.๒.๑ ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณฝนกับอุณหภูมิ

ในตารางที่ ๗

ตารางที่ ๗ ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณฝนรวมตลอดปีกับอุณหภูมิเฉลี่ยประจำปี

ที่มา : Haurwitz, 1994 : 116

จากตารางที่ ๗ แบ่งเป็น ๓ ตารางย่อยตามความแตกต่างของปริมาณฝน การจะใช้ตารางใด ให้พิจารณาจากปริมาณฝนของสถานีตรวจอากาศว่าปริมาณฝนกระจายสม่ำเสมอตลอดปี หรือปริมาณฝนมากในฤดูร้อน หรือปริมาณฝนมากในฤดูหนาว แล้วนำปริมาณฝนรวมตลอดปีของสถานีตรวจอากาศพล็อตตามตัวเลขแกนนอน ส่วนอุณหภูมิเฉลี่ยประจำปีพล็อตตามตัวเลขแกนตั้ง ผลการพล็อตข้อมูลจะได้ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณฝนรวมตลอดปีกับอุณหภูมิเฉลี่ยประจำปีที่จุดๆ หนึ่งอยู่ในพื้นที่ของภูมิอากาศย่อยเขตภูมิอากาศหลักแบบ B เช่น ภูมิอากาศแบบ BS หรือ BW

๒.๒.๒ สูตรวิเคราะห์ภูมิอากาศแบบ BS หรือ BW ภูมิอากาศดังกล่าวมีลักษณะคล้ายกันคือ ปริมาณฝนน้อย ดังนั้นการจะสรุปว่าเป็นภูมิอากาศย่อยแบบใด ใช้สูตรในตารางที่ ๘

ตารางที่ ๘ แสดงการกระจายของปริมาณฝนกับสูตรวิเคราะห์เขตภูมิอากาศหลัก
แบบ B

การกระจายของปริมาณฝน	สูตรวิเคราะห์ภูมิอากาศ
กรณีที่ ๑ ปริมาณฝนกระจายสม่ำเสมอตลอดปี	$r = \frac{0.44t - 8.5}{2}$
กรณีที่ ๒ ปริมาณฝนมากที่สุดในฤดูร้อน และเดือนที่ฝนมากที่สุดมากกว่า ๑๐ เท่า ของเดือนที่ฝนน้อยที่สุดในฤดูหนาว	$r = \frac{0.44t - 3}{2}$
กรณีที่ ๓ ปริมาณฝนมากที่สุดในฤดูหนาว และเดือนที่ฝนมากที่สุดมากกว่า ๓ เท่า ของเดือนที่ฝนน้อยที่สุดในฤดูร้อน	$r = \frac{0.44t - 14}{2}$

ที่มา : Haurwits, 1944 : 115

การแทนค่า r คือ ค่าวิเคราะห์ภูมิอากาศแบบ BS หรือ BW
t คือ อุณหภูมิเฉลี่ยประจำปี (หน่วยเป็นองศาฟาเรนไฮต์)

ผลของค่า r ที่คำนวณได้จากสูตร ให้นำไปเปรียบเทียบกับปริมาณฝนรวมตลอดปีของสถานีตรวจอากาศ ถ้าค่า r มีค่าน้อยกว่าปริมาณฝนรวมตลอดปีจะเป็นภูมิอากาศแบบ BS หรือ ถ้าค่า r มีค่ามากกว่าปริมาณฝนรวมตลอดปีจะเป็นภูมิอากาศแบบ BW

๒.๓ ภูมิอากาศย่อยอักษรตามตัวที่สาม พิจารณาจากอุณหภูมิเฉลี่ยประจำปีของสถานีตรวจอากาศในตารางที่ ๙

ตารางที่ ๙ เปรียบเทียบอุณหภูมิเฉลี่ยประจำปีของภูมิภาคย่อยอักษรตามตัวที่สาม

ภูมิภาคย่อย \ ภูมิภาคแบบ	BS หรือ BW
h	อุณหภูมิเฉลี่ยประจำปีสูงกว่า ๑๘° ซ. (๖๔.๔° ฟ.)
k	อุณหภูมิเฉลี่ยประจำปีต่ำกว่า ๑๘° ซ. (๖๔.๔° ฟ.)

จากตารางที่ ๙ นำอุณหภูมิเฉลี่ยประจำปีของสถานีตรวจอากาศมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในตาราง จะทราบว่าเป็นอักษรตามตัวที่สามตัวใด จากนั้นนำไปรวมกับภูมิภาคอากาศในข้อที่ ๒.๒ เป็นภูมิภาคที่ขยายด้วยอุณหภูมิเฉลี่ยประจำปีของภูมิภาคแบบ BS หรือ BW เช่น ภูมิภาคแบบ BSh, BSk, BWh หรือ BWk

เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถวิเคราะห์ภูมิภาคได้ ขอให้ใช้ข้อมูลของอุณหภูมิ (หน่วยเป็นองศาฟาเรนไฮต์) และปริมาณฝน (หน่วยเป็นนิ้ว) ของสถานีตรวจอากาศในทวีปเอเชียที่แนบมานี้ วิเคราะห์ว่าเป็นภูมิภาคแบบใด (ใส่คำตอบเป็นตัวอักษรในช่องภูมิภาคท้ายตารางที่ ๑๐)

เกณฑ์ในการวิเคราะห์ภูมิภาคที่กล่าวมาแล้วสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลอุณหภูมิและปริมาณฝนของสถานีตรวจอากาศได้ทุกพื้นที่ว่าเป็นภูมิภาคแบบใด

ตารางที่ ๑๐ วิเคราะห์ภูมิอากาศในทวีปเอเชีย

สมมติตั้งของภาค	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม	ภูมิอากาศ
เอเชียแคว้น	๔๗	๔๘	๕๒	๕๕	๖๔.๕	๗๑	๗๒	๗๑.๕	๖๙	๗๑.๕	๕๕.๕	๕๑.๕	๖๑	
เอเชียกลาง	๖.๑	๓.๐	๒.๓	๐.๗	๐.๖	<๐.๑	<๐.๑	<๐.๑	๐.๓	๐.๗	๒.๙	๖.๐	๒๓.๖	
เอเชียตะวันออก	๗๙	๗๕.๕	๘๑	๘๒	๘๒.๕	๘๑	๘๑	๘๑	๘๑	๘๑	๗๙	๗๘.๕	๘๐.๕	
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๓.๕	๒.๗	๕.๘	๙.๑	๑๔.๖	๒๘	๕.๓	๔.๓	๖.๓	๑๓.๗	๑๒.๔	๕.๘	๙๓.๑	
เอเชียใต้	๖๙	๗๓.๕	๘๑.๕	๘๙	๘๘.๕	๘๘.๕	๘๖	๘๘.๕	๘๓.๕	๘๑	๗๕.๕	๖๘.๕	๘๐.๕	
เอเชียตะวันตก	๐.๑	๐.๑	๐.๒	๑.๒	๕.๘	๖.๓	๒.๗	๔.๑	๕.๔	๕.๓	๒.๐	๐.๔	๓๒.๖	
เอเชียเหนือ	๓๒	๓๔	๔๑	๕๑.๕	๖๑	๖๕.๕	๗๓	๗๓	๖๕	๕๖.๕	๔๗	๓๖	๕๓	
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๑.๓	๑.๒	๑.๓	๑.๓	๑.๙	๑.๐	๐.๕	๐.๔	๐.๗	๑.๒	๑.๙	๑.๙	๑๓.๖	
เอเชียตะวันออก	๖๒	๖๓.๕	๖๘.๕	๗๕.๕	๘๒	๘๕	๘๕	๘๕	๘๒	๗๗	๗๑	๖๕.๕	๗๕.๕	
เอเชียกลาง	๐.๗	๑.๑	๑.๕	๓.๒	๗.๗	๙.๔	๑๓	๑๓.๕	๑๐.๐	๑๗	๑๗	๐.๘	๖๖.๒	
เอเชียใต้	๒๖	๒๙	๓๘	๕๐	๕๘.๕	๖๘.๕	๗๕	๗๗.๕	๖๘.๕	๕๓.๕	๔๓.๕	๓๐.๕	๕๒	
เอเชียตะวันตก	๐.๘	๐.๗	๑.๒	๒.๖	๓.๓	๓.๙	๑๑	๘.๘	๕.๓	๑.๖	๑.๑	๑.๑	๔๐.๘	
เอเชียเหนือ	๕๐	๕๓	๕๙.๕	๗๑	๘๒	๘๙	๙๓	๙๓	๘๗	๖๔	๕๓	๕๓	๗๒	
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๐.๙	๑.๐	๑.๑	๐.๕	๐.๑	<๐.๑	<๐.๑	<๐.๑	<๐.๑	๐.๑	๐.๘	๑.๐	๕.๕	
เอเชียตะวันออก	๗๕	๗๙	๘๐	๘๑	๘๑	๘๐.๕	๘๐	๘๐	๘๑	๘๐	๗๙	๗๘.๕	๘๐	
เอเชียกลาง	๑๒	๑๑.๘	๘.๓	๕.๘	๔.๕	๓.๘	๒.๕	๑.๗	๒.๖	๔.๔	๕.๖	๘.๐	๓๐.๘	

ตารางที่ ๑๐ (ต่อ) วิเคราะห์ภูมิอากาศในทวีปเอเชีย

พื้นที่ตรวจสอบ	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	เฉลี่ย	ฤดูร้อน	ฤดูหนาว
นางซาภิ อุณหุมิ	๔๓	๔๓	๔๙	๕๙	๖๕	๗๕	๘๑	๘๑	๗๕	๖๕	๕๖	๔๖	๕๖	๖๑	
ญี่ปุ่น	๒.๙	๓.๓	๔.๙	๗.๓	๖.๗	๑๒.๓	๑๐	๖.๙	๙.๙	๔.๕	๓.๗	๓.๒	๔.๕	๗.๕	
ออสเตรเลีย	-๑๑.๕	-๙	๑๐	๑๙.๕	๓๒.๕	๔๒	๕๒	๕๕	๔๖	๒๗	๕	-๖	๕	๒๑.๕	
รัสเซีย	๐.๑	๐.๑	๐.๒	๐.๔	๐.๙	๑.๖	๒.๒	๒.๖	๒.๔	๑.๐	๐.๒	๐.๑	๑.๒	๑๑.๒	

ที่มา : Strahler, 1969 : 644 - 656

บรรณานุกรม

ประเสริฐ วิทยาธิ์. ภูมิศาสตร์กายภาพประเทศไทย. กรุงเทพฯ : บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการจำกัด ๒๕๕๕.

รีดเดอร์ ไตเจสท์. ภูมิทัศน์มหัศจรรย์โลก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รีดเดอร์ ไตเจสท์ ๒๕๕๒.

Blair, Thomas A. and Robert C. Fite. **Weather Elements**. Englewood Cliffs : Prentice - Hall, Inc. 1965.

Haurwitz, Bernhard and James M. Austin. **CLIMATOLOGY**. McGraw - Hill Co., Inc. 1944.

Strahler, Arthur N. **Physical Geography**. Tokyo : Toppan Company, Ltd. 1965.